

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2024-10-03
Besvaras senast
2024-10-09 kl. 12.00

Till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:121 Export av farliga produkter

I Greenpeace-rapporten *Toxic Double Standards* (september 2024) framgår att EU:s företag, inklusive svenska aktörer, exporterar produkter som är förbjudna inom unionen till utvecklingsländer. Dessa produkter är förbjudna på grund av sina hälso- och miljöskadliga effekter, men de fortsätter att tillverkas för marknader där regelverken är svagare. Plastartiklar och kemikalier som är strängt reglerade inom EU på grund av sina långvariga negativa påverkan på både miljö och hälsa hamnar i låg- och medelinkomstländer, där skyddsnivån är otillräcklig. Exporten av dessa produkter underminerar Sveriges och EU:s åtaganden inom Agenda 2030 – särskilt målen om hälsa (mål 3), rent vatten (mål 6), hållbar konsumtion (mål 12) och klimatarbete (mål 13).

Ett tydligt exempel från rapporten rör exporten av engångsplast. Inom EU är produktionen och användningen av viss engångsplast förbjuden genom direktivet 2019/904, men dessa produkter fortsätter att tillverkas och exporteras till länder med svagare regelverk, vilket bidrar till plastföroreningar i exempelvis Asien och Afrika. Utvecklingsländer drabbas oproportionerligt hårt av dessa föroreningar, då deras avfallshantering inte kan hantera stora mängder plast, vilket leder till förorening av vatten, mark och hav. Enligt rapporten uppskattas att 170 miljarder plastpartiklar redan flyter runt i världshaven och förvärrar klimatkrisen, med särskilt skadliga effekter på marinbiologin och människors hälsa. Plastprodukter som tillverkas i EU för export slutar ofta som mikroplast i dessa länder, med allvarliga konsekvenser för både människor och djur. Detta står i strid med EU:s hållbarhetsmål och undergräver Sveriges ambition att vara ett globalt föredöme inom miljö- och hållbarhetspolitik.

Ytterligare ett exempel från rapporten är den fortsatta exporten av högtoxiska bekämpningsmedel som är förbjudna inom EU men som tillverkas för att säljas i länder som Brasilien, Mexiko och Sydafrika. I dessa länder används bekämpningsmedlen i stor skala inom jordbruket utan att tillräckliga säkerhetsåtgärder vidtas för att skydda arbetare och lokalbefolkning. Flera av dessa bekämpningsmedel är kända för att orsaka cancer och andra allvarliga hälsoproblem. De har dessutom negativa effekter på vattenresurser och jordbruksmarker, vilket försämrar den lokala miljön. Ironiskt nog återvänder vissa av dessa farliga ämnen till EU i importerade livsmedel från dessa länder, vilket visar att gränser inte kan skydda oss från miljöskador.

I ljuset av detta har den svenska regeringens beslut att avveckla politik för

global utveckling (PGU) allvarliga konsekvenser. PGU har varit ett centralt verktyg för att säkerställa att svensk politik är samstämig och att handelspolitiken inte underminerar våra internationella åtaganden inom hållbar utveckling. Genom att avveckla PGU, samtidigt som exporten av farliga produkter fortsätter, riskerar Sverige att ytterligare förvärra globala miljö- och hälsoproblem. Sverige misslyckas dessutom med att prioritera arbetet för att uppnå Agenda 2030, och målkonflikter mellan handel, miljö och utveckling förvärras utan PGU:s vägledning. Avsaknaden av PGU innebär också att vi förlorar möjligheten att utveckla en samordnad strategi för att säkerställa att exportpolitiken är hållbar och rättvis.

Frågan om export av farliga produkter är särskilt relevant i en global kontext där Sverige tidigare har positionerat sig som en förespråkare för hållbar utveckling och mänskliga rättigheter. Nedläggningen av PGU undergräver vårt rykte som ett land som tar globalt ansvar och riskerar att göra Sverige till en passiv aktör i den internationella kampen för hållbarhet.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga statsrådet Benjamin Dousa:

Vilka konkreta åtgärder kommer statsrådet att vidta för att säkerställa att Sveriges exportpolitik inte bidrar till spridningen av farliga produkter till utvecklingsländer – särskilt i ljuset av att PGU har avvecklats – och hur säkerställer ministern att detta inte underminerar Sveriges internationella åtaganden att prioritera arbetet med Agenda 2030?

.....

Olle Thorell (S)

Överlämnas enligt uppdrag

Rebecca Heinemann